

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Esityksellä ehdotetaan mahdollistettavaksi hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille ja julkisoikeudellisille yhteisöille yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklassa mainittujen säännösten rikkomisesta. Viranomaisia ja julkisoikeudellisia yhteisöjä koskeville hallinnollisille seuraamusmaksuille ehdotetaan asetettavaksi enimmäismäärät, jotka olisivat huomattavasti alempia kuin suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin perustuvien seuraamusmaksujen enimmäismäärät. Seuraamusmaksujen osalta enimmäismääräksi ehdotetaan 500 000 ja 1 000 000 euroa sen mukaisesti, minkä velvoitteen rikkomisesta on kyse, yleisen tietosuoja-asetuksen jaottelua vastaavasti. Lisäksi seuraamusmaksun määräämisessä olisi huomioitava viranomaisen koko ja taloudellinen asema. Näiden rajausten tavoitteena olisi lieventää mahdollisia kielteisiä vaikutuksia viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Hallinnolliset seuraamusmaksut koskisivat pääsääntöisesti kaikkia viranomaisia eräin laissa säädettävien poikkeuksin. Ehdotettujen säännösten tavoitteena on varmistaa organisaation vastuu tietosuojalainsäädännön mukaisten velvoitteiden noudattamisessa ja saattaa julkissektorin ja yksityissektorin rekisterinpitäjät ja henkilötietojen käsittelijät keskenään yhdenvertaiseen asemaan siltä osin kuin on kyse tietosuojalainsäädännön rikkomuksista organisaatioille määrättävistä seuraamuksista. Hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevan sääntelyn laajentamisella olisi ehdotuksen mukaan myös yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa vahvistavia vaikutuksia.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa, ettei se kannata hallinnollisten seuraamusmaksujen soveltamisalan laajentamista julkiselle sektorille. Viranomaisia sitoo hallinnon lainmukaisuusperiaate ja viranomaisiin kohdistuu kokonaisuutena kattavampi valvonta (rikosoikeudellinen ja kurinpidollinen virkavastuu, laillisuusvalvonta ja muutoksenhaku) kuin yksityissektorin henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi vaikka tietosuojaviranomaisen toimivaltuuksiin ei tällä hetkellä kuulu hallinnollisen seuraamusmaksun määrääminen viranomaisille, tietosuojaviranomaisen käytettävissä on muita tehokkaita keinoja, kuten huomautuksen antaminen, uhkasakon asettaminen ja käsittelykiellon määrääminen, joiden avulla viranomaisten taholta tapahtuvaan tietosuoja-asetuksen noudattamatta jättämiseen voidaan tarvittaessa puuttua. Lisäksi

rekisteröidyillä on mahdollisuus muutoksenhakuun viranomaisen tekemästä hallintopäätöksestä. Etelä-Karjalan hyvinvointialue katsoo, että edellä mainitut keinot ovat riittäviä sekä vaikutuksiltaan tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, eikä hallinnollisten seuraamusmaksujen laajentamista julkiselle sektorille voida pitää ehdotuksen tavoitteet huomioon ottaen perusteltuna. Edellä mainitun lisäksi on huomattava, että julkisen sektorin toiminta eroaa merkittävästi yksityisen sektorin toiminnasta sen budjettisidonnaisuuden osalta, mistä johtuen seuraamusmaksun vaikutukset julkiselle ja yksityiselle sektorille poikkeaisivat huomattavasti toisistaan. Etelä-Karjalan hyvinvointialue katsoo, että tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattamista ja rekisteröidyn oikeuksien toteutumista tulisi pyrkiä edistämään ensisijaisesti tietosuojaviranomaisen ennakkollista ohjausta ja valvontaa lisäämällä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi rajoituksista rekisterinpitäjän velvollisuuteen ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta rekisteröidylle. Ilmoitusta voisi rajoittaa tai lykätä tai se voitaisiin jättää tekemättä samoilla perusteilla kuin ne, joilla voimassa oleva tietosuojalaki mahdollistaa rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoittamisen. Sääntely vastaisi rikosasioiden tietosuojalaissa säädetyjä rajoituksia. Ilmoitusvelvollisuuden rajoittamista koskevien ehdotusten tavoitteena on sovittaa henkilötietojen suojaa yhteen muiden oikeuksien kanssa sekä selvittää ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä, joiden rikkomisesta voidaan määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja. Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää edellä mainittua ehdotusta kannatettavana, välttämättömänä ja oikeasuhtaisena ottaen huomioon erityisesti sen, että tietoturvaloukkauksesta rekisteröidylle ilmoittaminen saattaa joissain tapauksissa vaarantaa kansallista turvallisuutta tai haitata rikosten ehkäisemistä tai selvittämistä.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

Etelä-Karjalan hyvinvointialue viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 14/2018 vp) ja katsoo, että vain yhden perusoikeuden turvaamisen laiminlyöntiin kohdistuvan määrältään varsin huomattavan seuraamusmaksun uhka saattaisi vaarantaa perusoikeuksien keskinäisen punninnan tasapainoisuuden viranomaistoiminnassa. Etelä-Karjalan hyvinvointialue toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollossa joudutaan usein tasapainottelemaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan sekä muiden perusoikeuksien välillä, ja seuraamusmaksun uhka saattaisi joissain tapauksissa johtaa liiaksi tietosuojamyönteiseen laintulkintaan muiden perusoikeuksien kustannuksella. Tilanteessa, jossa viranomainen soveltaa julkisuuslakiin tai muuhun lakiin sisältyviä salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä, saattaisi seuraamusmaksun uhka johtaa esimerkiksi potilasturvallisuuden vaarantumiseen tai haitata rikoksen selvittämistä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue katsoo, että seuraamusmaksujen laajentaminen julkiselle sektorille saattaisi myös heikentää viranomaistoiminnan läpinäkyvyyttä sekä johtaa pahimmassa tapauksessa jopa tietoturvaloukkauksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin. Lisäksi määrältään tuntuvan seuraamusmaksun määrääminen saattaisi heikentää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia kohdentaa rahoitustaan lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen toteuttamiseen sekä heikentää entisestään seuraamusmaksun kohteena olevan hyvinvointialueen

mahdollisuuksia suoriutua tietosuoja-asetuksen mukaisten tehtävien hoitamisesta resurssien kohdentuessa itse seuraamusmaksun suorittamiseen.

2.2 Tunnistattekko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

-

2.3 Tunnistattekko oman budjettinne, määrärahojenne tai muun rahoituksenne käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

-

2.4 Täydennys ehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

-

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

-

Kokkonieni-Kaksonen Mari
Etelä-Karjalan hyvinvointialue